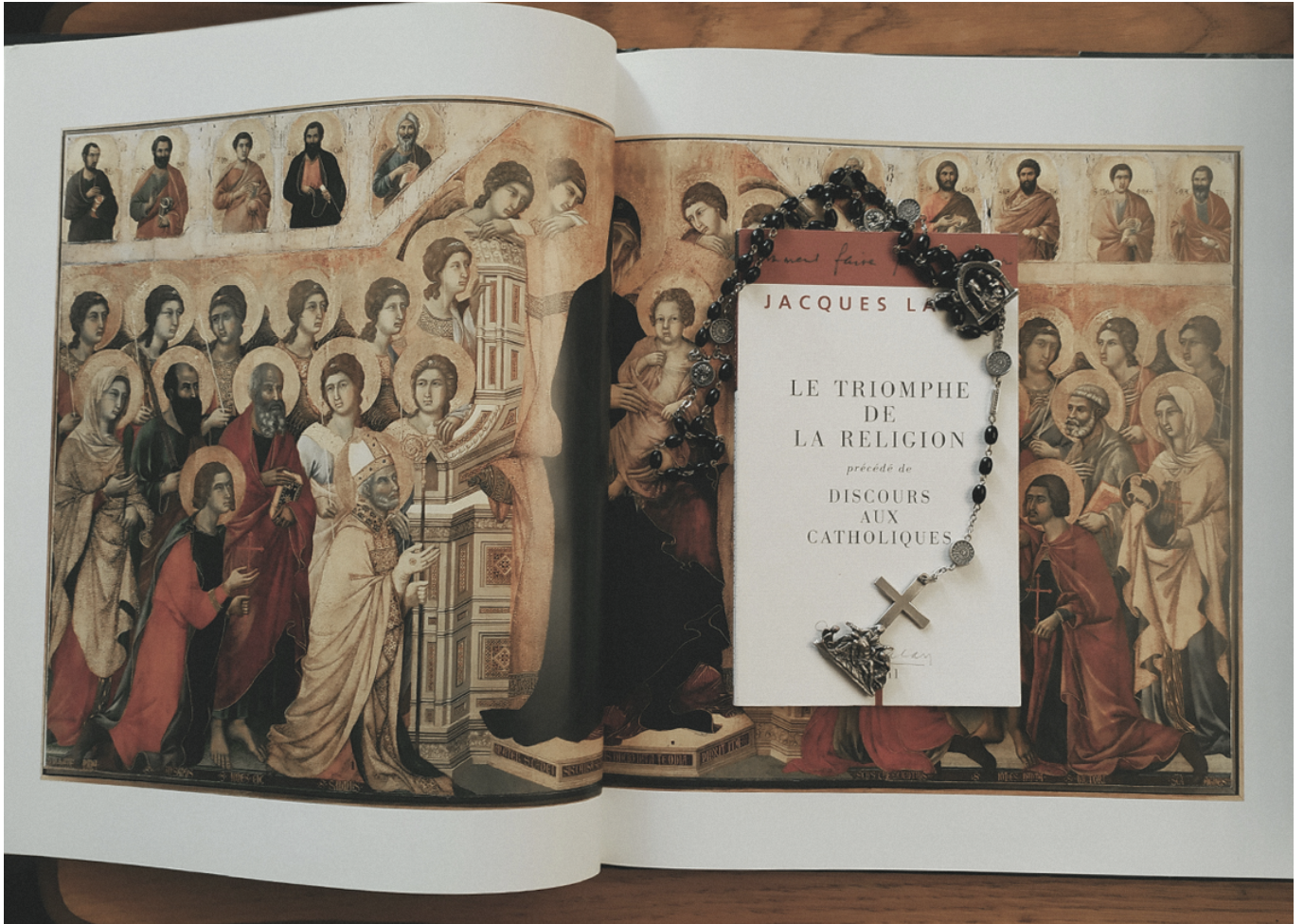

Тема номера: Християнство і психоаналіз

РЕДАКЦІЯ VERBUM

18 ГРУДНЯ 2019

Шановні читачі! Добре відомо, що батько психоаналізу – Зигмунд Фройд – цілком у дусі матеріалістичної, прогресистської та еволюціоністської наукової думки ХІХ століття вибудовував свій метод аналізу людської психіки на атеїстичних підвалинах, вбачаючи в релігії аналог неврозу нав'язливих станів, на який хворе усе людство без винятку. У 50-х роках ХХ сторіччя його французький учень і колега Жак Лакан уже не приставав на такі наївні твердження і у своїх славетних «Семінарах» не лише повертав фігуру «вбитого» мислителями «підозри» Бога до панівного дискурсу, а й утверджував принципову необхідність і неусувність місця, яке обіймає Бог у людському несвідомому, що без самого Імені-Отця навряд чи могло би існувати.

Книга Жака-Марі-Еміля Лакана «Тріумф релігії. Промова до католиків»

Ба більше, говорячи про Мойсея та фігуру закону, до яких невпинно вертався Фройд чи не в кожній своїй праці, французький аналітик віднайшов ту лазівку, крізь яку нині можемо торкнутися фрейдової витісненої релігійності. Через історію з Мойсеєм «скільки би Фройд не пускав нам ману в очі», за словами Лакана, він «не тільки увічнює релігію, але й освячує її та узаконює». І собі коментуючи Лакана, Жак-Ален Міллер писав: «він вважав, що істинна релігія, католицька, в останні часи, освічуючи сенсом Реальне, таки наверне увесь світ». У кількох попередніх номерах ми часом зверталися до точок перетину християнства та психоаналізу, однак цей випуск «Вербуму» цілковито присвячуємо їхньому діалогу, що неодмінно скеровуватиме нас до найбільш фундаментальних питань реальності та нашого психічного Реального; закону, батька й Бога; зрештою, страждання та любові.

Розпочинає номер есей перекладача корпусу лаканових «Семінарів» – Олександра Черноглазова, який звертає увагу на зв'язок основоположного для психоаналітичного несвідомого «втраченого об'єкта бажання» зі спрямованістю християнської віри, яка вбачає в цьому об'єктові долучення до найсакральнішої та наймістерійнішої речі – до Христового Тіла

та Крові, які у Євхаристії постають перед нашим психічним апаратом у формі трьох лаканових реєстрів: символічного (Літургія), уявного (акциденції хліба) та реального (Тіло). Оскільки реальність Євхаристії міцно укорінена в тілесне народження Христа, іконографія Богоматері стає тим майданчиком, до якого звертається автор, аби простежити схожість психоаналітичної та теологічної мов в описі неможливого Реального, яке, втім, є єдиним можливим досвідом суб'єкта.

З іншої перспективи християнські засновки психоаналітичної теорії досліджує лаканіст, відвідувач семінарів і редактор часопису «Ornicar?» Франсуа Рено, який віднаходить у топологічному апараті – яким послуговується психоаналітична теорія для опису внутрішнього світу людини – відлуння богослів'я Трійці. Бог як Ім'я-Отця уможлиблює та підтримує людське несвідоме, а історичне богословське осмислення стосунків між Отцем і Сином перетворюється на вузлове в контексті дебатів про Filioque. Три реєстри несвідомого людини виявляються структуровані подібно до логіки концептуалізації найбільшої християнської таємниці.

Відомий російський психоаналітик-клініцист Дмитро Ольшанський під час лекцій у Київському Інституті св. Томи Аквінського, аналізуючи лаканову контроверсійну формулу любові як акт «дарування того, чого сам не маєш, тому, хто того не потребує», крізь філософію дару Дерріди та Нансі зближає психоаналітичну нестачу з християнським розумінням любові. Йдеться про акт, що пориває з логікою володіння, що потребує неможливого, виходу по той бік, поза межі реальності, який водночас стикає суб'єкта лицем до лица з власною тривогою, травмою та нестачею. Це керований бажанням ризик, який вимагає самозречення і натяк на який наявний навіть у сконструйованих психоаналітичних взаєминах переносу.